

MAL 2023

Puiteohjelma

Päätöksentekoon:

HSL:n hallitus 15.12.2020

HSYK 15.12.2020

KUUMA-johtokunta alkuvuonna 2021

MAL 2023 -puiteohjelma

= MAL 2023-työsuunnitelma eli siinä kuvataan...

- **Lähtökohtia ja lopputuloksia**

Mihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja muihin lähtökohtiin MAL-työ pohjautuu

Mitä MAL-suunnitelman tuloksena syntyy ja mikä on sen aikajänne

- **Keskeisiä käsiteltäviä näkökulmia**

Millaisia ajankohtaisia näkökulmia työhön kohdistetaan

Mitä keskeisiä teemoja suunnittelukierroksella tarkastellaan

- **Työn vaiheet, organisointi ja vuorovaikutus**

Miten suunnitteluprosessi ja sen vaiheet (ml. päätöksenteko) etenevät

Miten valmistelukokoonpanot muodostuvat ja kuinka työ resursoidaan

Mitkä ovat työn vuorovaikutuksen tavoitteet ja periaatteet

Nuolilaatikko
osoittaa asiat,
joista
puiteohjelmaa
hyväksyttäessä
päätetään

Puiteohjelman hyväksyminen:

- HSL:n hallituksessa 15.12.2020
- Helsingin seudun yhteistyökokouksessa 15.12.2020
- KUUMA-johtokunnassa alkuvuodesta 2021

Lähtökohtia ja lopputuloksia

Lainsäädäntö ja sen uudistamishankkeet (mm. MRL, asumisen tukijärjestelmät), valtakunnalliset alueidenkäyttö-tavoitteet

Valtakunnallinen liikennejärjestelmä-suunnitelma ja sille asetetut tavoitteet ja strategiset linjaukset

MAL 2019,
Helsingin seudun
MAL-sopimus
2020-2031

Kuntien strategiat, ohjelmat,
kaavat ja suunnitelmat

Uusimaa-kaava 2050

Etelä-Suomen liikennestrategia

Itä- ja Länsi-Uudenmaan
liikennejärjestelmäsuunnitelmat

Hiilineutraali Uusimaa -tiekartta

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU), kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030, liikenteen fossiiliton tiekartta, liikenneturvallisuus-suunnitelma ja automaation lainsäädäntö- ja toimenpidesuunnitelma

Valtakunnallinen asuntopoliittinen kehittämisohjelma ja lähiöohjelma

MAL 2023 lähtökohtia

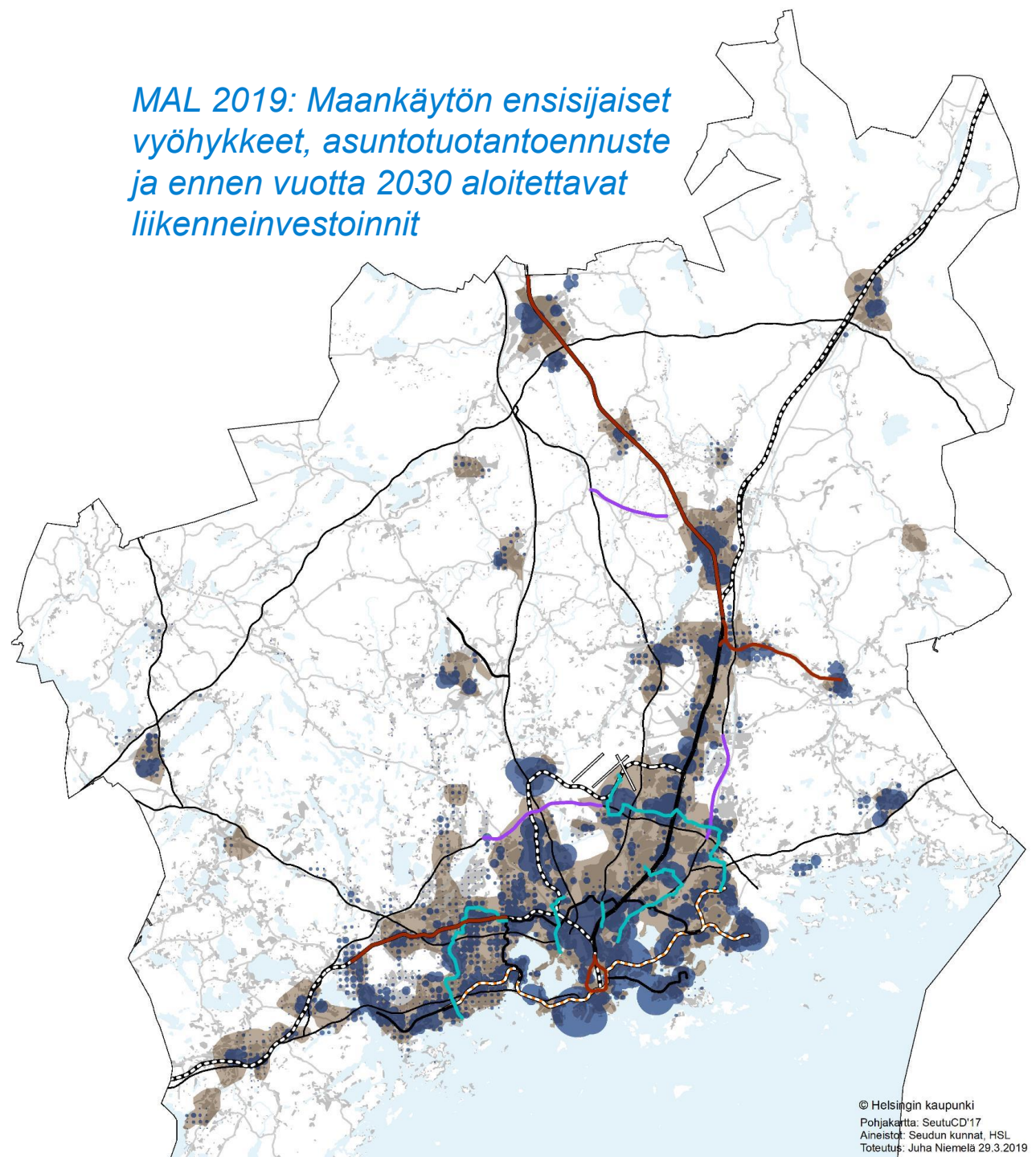
Työ ei ala tyhjästä.

MAL 2023 rakentuu aiempien suunnitelmien päälle

MAL 2019 -suunnitelma muodostaa lähtökohdan uuden suunnitelman laatimiselle. Tarkoituksena **ei ole keksiä pyörää uudelleen, vaan tarkentaa ja jatkojalostaa tehtyjä suunnitelmia.**

Työn aikana tarkentuu, millaisia muutostarpeita kohdistuu väestöskenaarioihin, maankäytön vyöhykkeisiin, liikennehankkeisiin ja asumisen sekä työpaikkojen kysymyksiin.

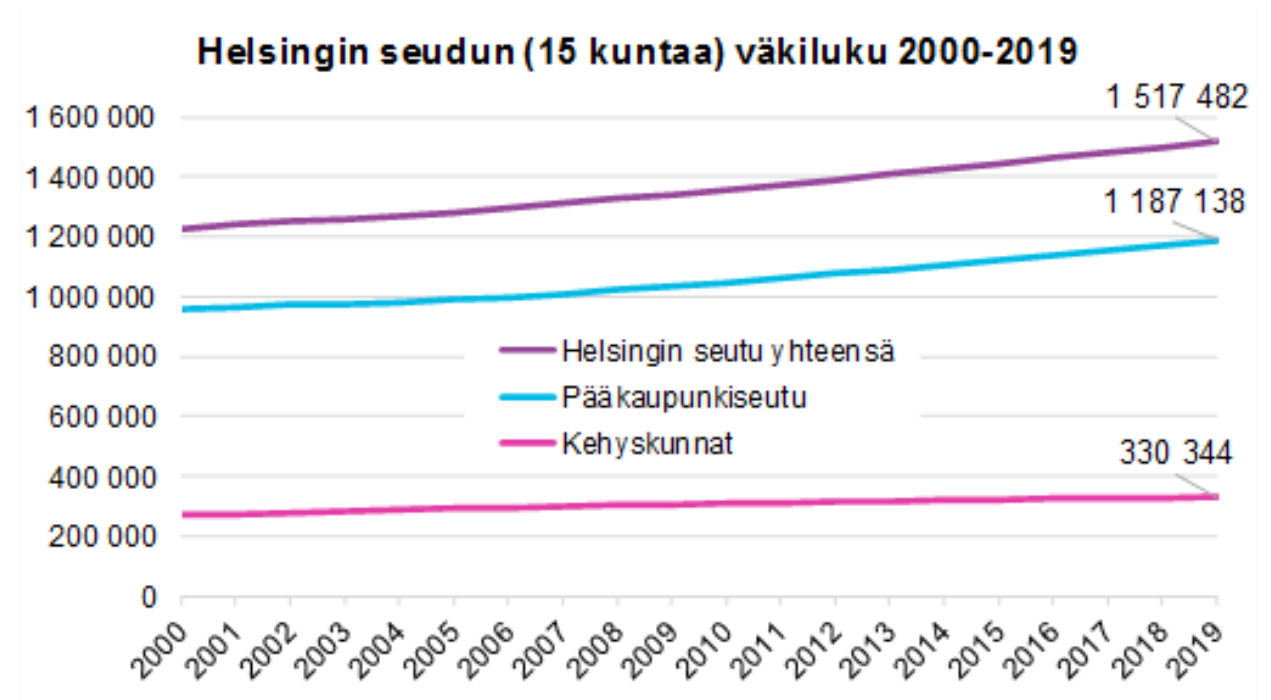
MAL 2019: Maankäytön ensisijaiset vyöhykkeet, asuntotuotantoennuste ja ennen vuotta 2030 aloitettavat liikenneinvestoinnit

Seutu jatkaa kasvamistaan, koronan pitkäaikaisvaikutukset eivät vielä tiedossa

Toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Etenkin koronapandemian pitkän aikavälin vaikutukset asumiseen, työhön ja liikkumiseen ovat vielä epäselviä, ja niihin liittyviin ilmiöihin tulee paneutua MAL-työssä.

300 000 uutta asukasta viimeisen 20 vuoden aikana

Mikä MAL-suunnittelu?

- Seudun kehittämistavoitteiden saavuttaminen edellyttää monenlaista yhteensovittamista, erilaisten vaikutusten arviointia, priorisointia ja arvovalintoja.
- MAL-työ tarjoaa keskeisen foorumin näiden seikkojen puntarointiin ja päätöksentekoon.
- MAL-suunnittelu tiivistää yhteistyötä kuntien kesken sekä kuntien ja valtion toimijoiden välillä, sekä tehostaa suunnitteluresurssien käyttöä.

Miksi MAL 2023?

- MAL 2023 täsmentää, tarkistaa ja päivittää edellistä suunnitelmaa tarkentuvien tavoitteiden ja toimintaympäristömuutosten perusteella.
- Näin voidaan toteuttaa rullaavaa MAL-suunnittelua, mikä palvelee sekä seudun kestäväää ja pitkäjänteistä kehittämistä että konkreettisten suunnitteluratkaisujen toimeenpanoa lyhyemmälläkin aikavälillä.

MAL-suunnittelun keskeisiä tuloksia

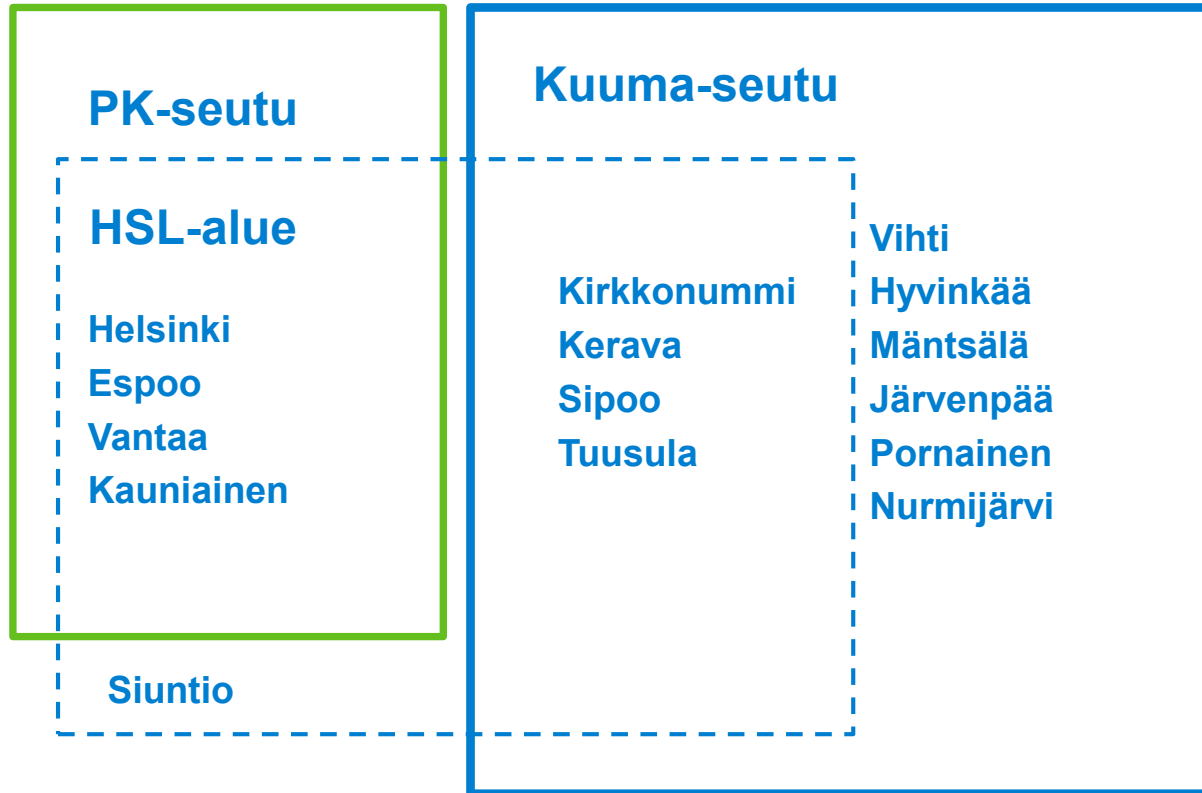

M Suunnitelma seudun maankäytön kehityksestä (asuminen ja aiempaa tarkemmin työpaikat), jossa määritetty suunnittelun painopisteet ja ensisijaiset alueet

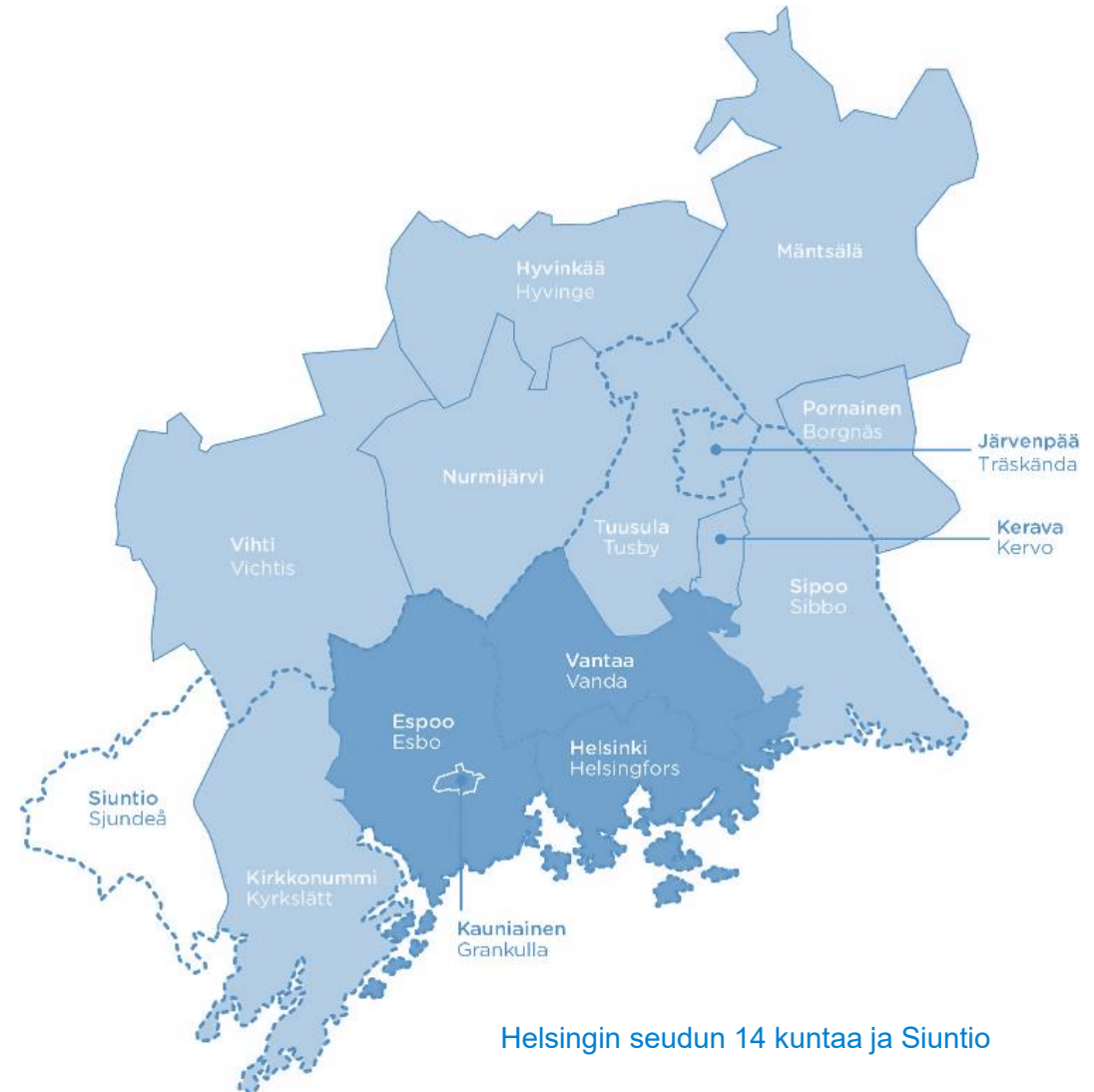
A Seudun asuntotuotantotavoitteet ja muut asuntopoliittiset toimenpiteet

L Seudun lakisääteinen liikennejärjestelmäsuunnitelma sisältäen kaikki liikennemuodot

Helsingin seudun kunnat - Suunnittelualue

Porvoon ja Lohjan liittymisestä Helsingin seutuun sekä Siuntion roolista on käynnissä selvitys, syksy 2020

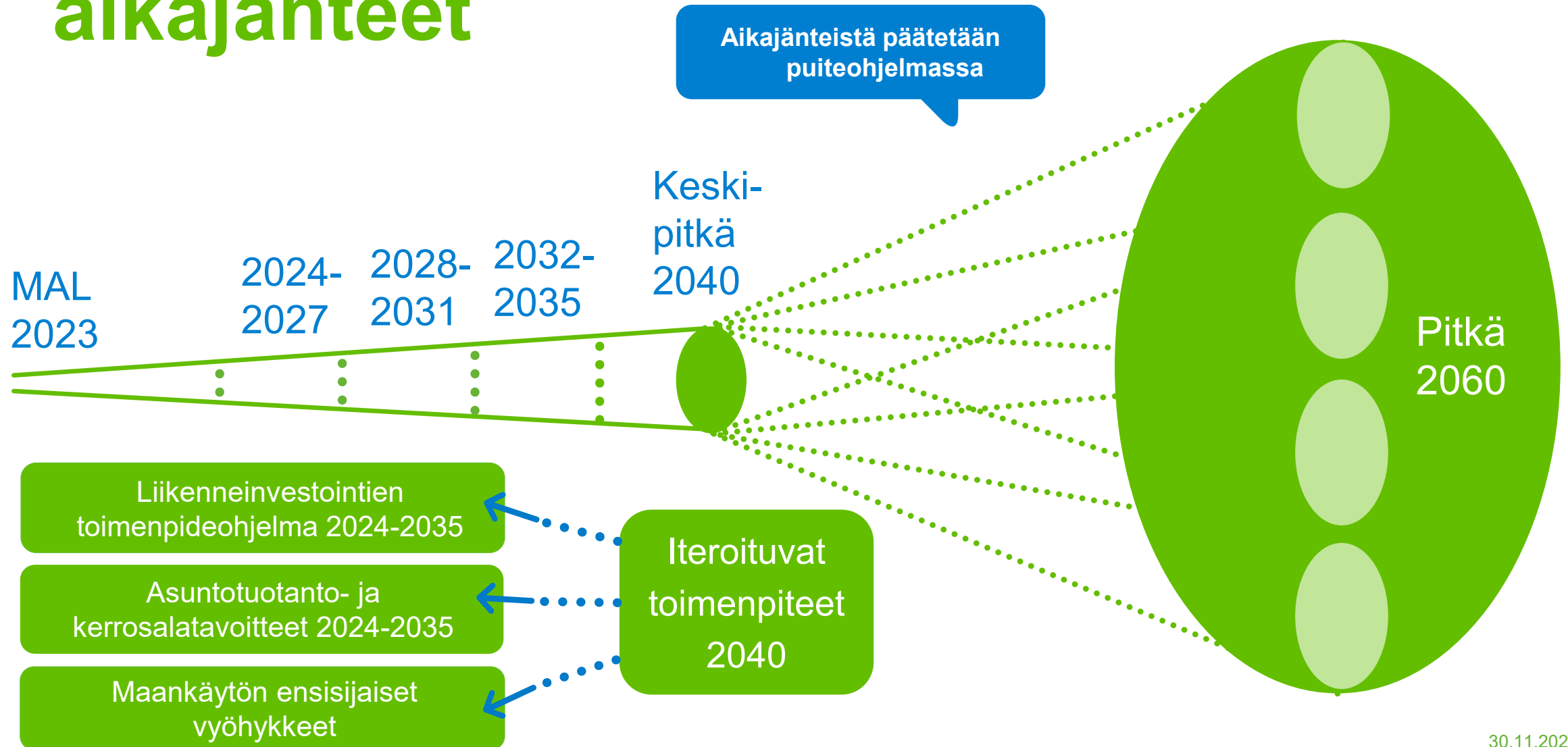
Helsingin seudun 14 kuntaa ja Siuntio

MAL 2023 on strateginen suunnitelma seudun maankäytöstä, asumisesta ja liikenteestä

	Mitä MAL on?	Mitä MAL ei ole?
Sisältö = MAL	Esim. 1 Maankäytön ensisijaiset sijainnit Esim. 2 Asuntotuotantotavoitteet Lakisääteinen Esim. 3 liikennejärjestelmäsuunnitelma	Esim. 1 Palveluverkon suunnittelu Esim. 2 Elinkeinopolitiikan linjaukset Esim. 3 Viherverkoston suunnittelu
Tarkkuustaso = strateginen	Esim. 1 Strategiset linjaukset Esim. 2 Konkreettiset toimenpiteet Esim. 3 Liikenneinvestointiohjelma	Esim. 1 Tekniset yksityiskohdat Esim. 2 Epämääräinen kehittäminen Esim. 3 Hanketason suunnittelu
Aluetaso = seudullinen	Esim. 1 Vaikutuksiltaan seudullisesti merkittävä toimenpide Esim. 2 Kumppanuutta edellyttävät merkittävät toimenpiteet Esim. 3 Seudun lähtökohtia valtakunnalliseen kehittämiseen	Esim. 1 Vaikutuksiltaan vähäinen toimenpide kunnan sisällä Esim. 2 Yhden toimijan vastuulla olevat vähäiset toimenpiteet Esim. 3 Lainsäädäntöhankkeet

MAL2023 –suunnittelun aikajänteet

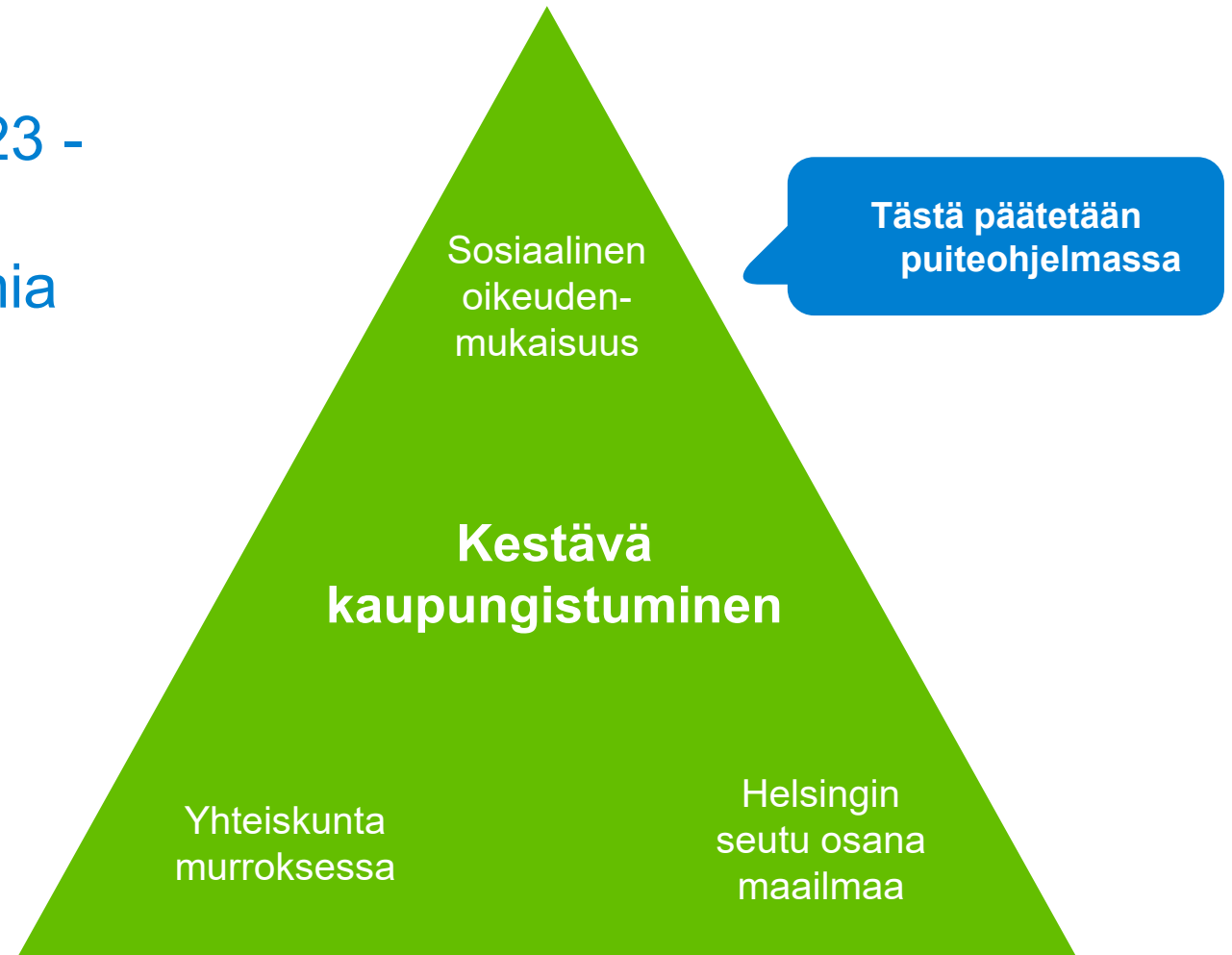
Keskeisiä käsiteltäviä näkökulmia

MAL-työn kärjet ja ydin

- Puiteohjelmassa on tunnistettu erilaisia näkökulmia, joita MAL2023 -suunnittelussa tällä kierroksella erityisesti tarkastellaan. Näkökulmia on kaksitoista.
- Näkökulmat on jäsennetty:
 - **Ydin: Kestävä kaupungistuminen**
 - Sosiaalisesti
 - Taloudellisesti
 - Ekologisesti (mm. ilmastonmuutos)
 - **Kärjet**
 - **Yhteiskunta murroksessa**
 - **Sosiaalinen oikeudenmukaisuus**
 - **Helsingin seutu osana maailmaa**

MAL 2023 tarkasteltavat näkökulmat

Kestävä kaupungistuminen

- Muutokset muuttoliikkeessä ja asumispreferensseissä
 - Ovatko asumispreferenssit muutoksessa ja onko niitä varaa toteuttaa arjessa? Näkykö mahdollinen preferenssien muutos seudun muuttoliikkeessä? Miten asumisväljyys kehittyy ja mitä siitä seuraa seudun maankäytön suunnittelussa?
- Työpaikkojen sijoittuminen ja työn muutokset tulevaisuudessa
 - Miten työpaikkojen ja kaupan tilantarve ja tilankäyttö tulevaisuudessa muuttuvat? Muuttuvatko toiminnan volyymit, muoto ja sijainnin logiikka, tai painottuvatko jotkut sijainnit eri tavalla tulevaisuudessa? Jaotellaan työpaikkatoiminnot liikennetarpeen mukaan ja tarkastellaan työpaikkojen sijoittumislogiikkaa sekä vaikutuksia saavutettavuuteen ja liikennetarpeeseen.
- Liikkumistottumusten ja kuljetusten muutokset
 - Mitä muutoksia liikkumisessa, asioinnissa ja kuljetuksissa on tapahtunut viime vuosina ja mitä on odotettavissa 2040 asti? Miten tarkastella ihmisten muuttuvia arjen tarpeita suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa? Mikä on henkilöautoilun merkitys seudulla?
- Maankäytön ja asumisen ilmastovaikutukset ja parhaat sijainnit
 - Selvitetään merkittävimmät maankäytön ja asumisen ilmastovaikutukset ja arvioidaan seudullisella tasolla esimerkiksi maankäytön muutosten vaikutuksia seudun hiilinieluihin ja -varastoihin.
- Taloudellinen kestävyys, rahoitustasot
 - Talouden ja rahoituksen kehityssuunnat (asuminen ja liikenne)? Taloudelliset vaikutukset? Liikkumisen, kuljettamisen ja asumisen kokonaiskustannukset?

Yhteiskunta murroksessa

→ Suunnittelun epävarmuus ja riskit (mm. korona)

- Missä MAL-suunnitteluun vaikuttavissa tekijöissä on eniten epävarmuuksia, kun mietitään kehityssuuntia (esim. talous, asumisen, liikkumisen ja työnteon odotukset)? Mitä riskejä liittyy MAL-suunnitelman lähtöoletuksiin ja tarkastelumenetelmiin? Miten yhteistyön toimintamalleja voitaisiin kehittää suunnitelman toteutumisen ja liikenteen toimivuuden varmistamiseksi?

→ Teknologian kehittyminen, automaatio, datan hyödyntäminen

- Miten asumiseen liittyvä teknologian kehitys huomioidaan? MaaS:in rooli liikennejärjestelmässä? Liikenteen automaation tiekartta, datan hyödyntäminen liikennejärjestelmässä?

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

→ Alueellinen eriytyminen

- Pyritään varmistamaan, ettei epäsuotuisa alueellinen eriytymiskehitys voimistu. Tavoitteena seudulla on asuntokannaltaan monipuoliset asuinalueet ja sitä kautta sosioekonomisesti monipuoliset alueet. Tutkitaan, voisiko seudulla ottaa käyttöön indikaattorin alueellisen eriytymisen ja sen kehityksen kuvaamiseksi.

→ Hyvinvointivaikutukset ja vaikutusten kohdentuminen

- Kehitetään vaikutusten arviointia hyvinvoinnin ja terveyden sekä vaikutusten kohdentumisen osalta (vaikutukset alueittain ja väestöryhmittäin, oikeudenmukaisuuden ja osallisuuden näkökulma, liikenneköyhyys, liikkumisen terveyshyödyt, ilmanlaatu, liikenneturvallisuus)

Helsingin seutu osana maailmaa

→ Muutokset väestössä

- Miten väestörakenne ja väestön ominaisuudet muuttuvat ja mitä se tarkoittaa MAL-suunnittelun kannalta?

→ Valtakunnallinen ja kansainvälinen saavutettavuus

- Miten seudun liikennejärjestelmä kiinnittyy valtakunnallisiin tai kansainvälisiin liikenneyhteyksiin (työssäkäyntialueet, logistiikka, solmupisteet)? Mikä on MAL-työn rooli ja miten tähän vaikutetaan?

→ Seudun kilpailukyky maailmalla

- Miten Helsingin seutu näyttäytyy vertailussa muihin vastaaviin kaupunkiseutuihin? Millä MAL-suunnittelun asioilla erityisesti vaikutetaan kilpailukykyyn? Miten kilpailukykyä ja vetovoimaa huomioidaan taloudellisten vaikutusten arvioinnissa?

Työn vaiheet, organisointi ja vuorovaikutus

Rullaava MAL

Tästä päätetään puiteohjelmassa

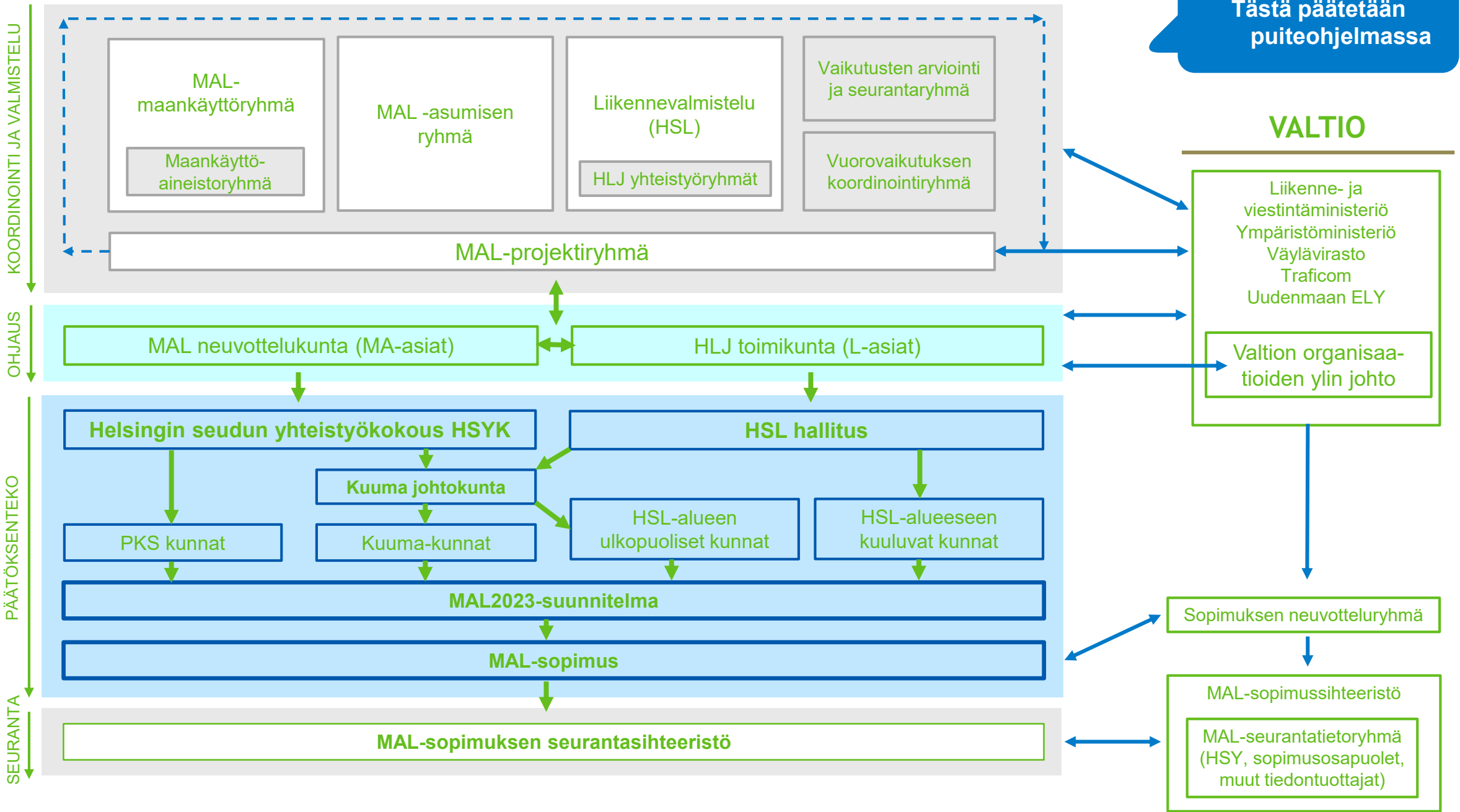

Vaikutusten arviointi ja suunnittelu vuorottelevat

- Iteroiva suunnittelu ja arviointi
- Arviointi pohjautuu lakiin viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, ns. SOVA-laki (200/2005)
- Vaikutusten arvioinnin työkaluja ja mittareita kehitetään M&A&L:n osalta, mm. sosiaalisten vaikutusten ja terveysvaikutusten arviointia kehitetään
- Yksittäisten hankkeiden osalta aiempaa systemaattisempi arviointi (mm. tarkemmat lähtötiedot)
- Seuranta tiiviiksi osaksi suunnittelua ja arviointia
- Vaikutusten arvioinnille perustettu erillinen ryhmä, jossa edustus M, A ja L

MAL2023 ORGANISOITUMINEN: KUNNAT JA KUNTAYHTYMÄT

Valmistelubudjetin alustavat periaatteet

- MA-osuuden kustannusarvio 310 000 euroa, josta
 - PK-seudun kunnat maksavat henkilöstökulut väestölukujen suhteessa
 - MAL-työn kunnat maksavat muut kustannukset (konsulttityöt, seminaarit, kokoukset, viestintä) väestön suhteessa
- L-osuuden kustannusarvio 3,34 miljoonaa euroa, josta
 - Valtio (Traficom, Väylävirasto ja Uudenmaan ELY) osallistuu hankkeen asiantuntijapalvelujen kustannuksiin maksaen näistä kuluista enintään puolet (yhteensä 870 000 euroa)
 - HSL-kunnat ja HSL-alueen ulkopuoliset KUUMA-kunnat maksavat puolet liikennejärjestelmäosion asiantuntijapalvelujen kustannuksista väestön suhteessa (yhteensä 870 000 euroa)
 - HSL-kunnat ja HSL:n ulkopuoliset KUUMA-kunnat rahoittavat suunnitelman liikennejärjestelmäosion laadinnasta syntyneet henkilöstö- ja yleiskulut väestön suhteessa (yhteensä 1 600 000 euroa)

Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteet

- Sitoutuneet ja hyvin informoidut osalliset, Helsingin seutua ja kaikkia osallisia hyödyttävä lopputulos.
 - Osallisuus ja osallistuminen mahdollistetaan prosessin läpi, useassa kohdassa prosessin aikana ja lopussa.
 - Viestintä ja vuorovaikutus lisäävät osapuolten luottamusta niin prosessiin kuin toisiin osapuoliin.
- Suunnitelmaa muokataan ja sparrataan vuorovaikutuksessa.
 - Iteroituva ja kehittyvä viestinnän ja vuorovaikutuksen prosessi.
- Entistä paremmat mahdollisuudet osallistua ja kommentoida digitaalisesti.
 - Tarpeeksi ketterää, jotta on mahdollisuus reagoida myös nopeasti.
- Ydinviestit ovat kiteytettyjä ja helposti ymmärrettäviä.

Osalliset ja vuorovaikutuksen periaatteet

→ Helsingin seudun poliittiset päätöksentekijät

- HSYK, HSL:n hallitus, KUUMA-johtokunta
- Kunnat nimeävät prosessiin MAL-luottamushenkilöt mandaattitoimijoiden lisäksi
- Vuorovaikutus eri tilaisuuksissa, seminaareissa ja työpajoissa

→ Viranhaltijat/suunnittelijat

- Osallistuvat aktiivisesti valmisteluun, osaselvityksiin ja työryhmiin

→ Elinkeinoelämän ja järjestöjen edustajat

- Aiempaa aktiivisempaa vuoropuhelua eri keinoin

→ Helsingin seudun asukkaat

- Näkemykset suunnittelun pohjaksi kootaan 2021 alussa seudullisella MAL-barometrilla.
- Osallistuminen verkkotilaisuuksissa, some-kyselytunneilla ja tarpeen mukaan verkkotyöpajoissa. Hyödynnetään myös palvelumuotoilun keinoja.

→ Osalliset pidetään ajan tasalla MAL-verkkosivujen (hsl.fi/mal), MAL-uutiskirjeen ja uusien somekanavien ajankohtaisviestinnällä. Osallisilla on mahdollisuus antaa palautetta kaikissa tärkeissä suunnittelun vaiheissa.

Liitteet

Puiteohjelmaa taustoittavaa aineistoa

Liiteluettelo

- Näkökulmat, s. 28-40 (täydentävät s. 12-18 kuvattuja näkökulmia)
- Vaiheet, s. 41-49 (täydentävät s. 20-21 kuvattuja vaihteita)
- Valmisteluryhmien kokoonpanot, s. 50-52 (täydentävät s. 22 organisointumiskaaviota)

Näkökulmat

Kestävä kaupungistuminen

Muutokset muuttoliikkeessä ja asumispreferensseissä

- **Muuttoliikkeessä ja asumispreferensseissä saattaa tulla muutoksia** pandemioiden, ilmastosyiden ynnä muiden, yllättävienkin kehityskulkujen johdosta. Muutosten suunta ja vaikutukset ovat vasta arvailun varassa
- **Avainasemassa ovat asukkaat ja heidän arkiset valintansa.** Epävarmuus asumisen vaihtoehtojen edessä kasvaa ja vasta seuraavat vuodet näyttävät, miten se alkaa vaikuttaa ihmisten päätöksiin.
- **Asumisen hinta seudulla vaikuttaa luonnollisesti vahvasti preferenssien toteuttamisedellytyksiin.** Kotitalouksilla ei varmaankaan ole tulevaisuudessa rahaa käytettävissä enemmän kuin ennenkään; mitkä asiat asuinpaikan valinnassa silloin painottuvat – tila, laatu, aika, sijainti?
- Kuinka voimme parhaiten ennakoida, mistä seudun uudet asukkaat tulevat ja millaisia tulevien asukkaiden odotukset ovat?

Kestävä kaupungistuminen

Työpaikkojen sijoittuminen ja työn muutokset tulevaisuudessa

- **Työn muutos ei ole yksittäinen eikä yksiselitteinen trendi tai ilmiö, vaan joukko erilaisia, osin ristiriitaisiakin kehityskulkuja.** Muutoksia ja niiden aiheuttamia jännitteitä on työn sisällöissä, vaadittavassa osaamisessa, toimeentulon rakenteissa, organisaatioissa, työntekijöiden ja työnantajien suhteissa sekä työn yksilöllisissä merkityksissä. **Nämä kaikki muutokset vaikuttavat osaltaan siihen, missä ja millaisissa tiloissa töitä tehdään tulevaisuudessa.**
- **Perinteinen käsitys työstä ja tavallisista työtehtävistä muuttuu.** Myös tilantarpeet muuttuvat. Tulevaisuuden työn ja uusien alojen mahdollistamisen kannalta on tärkeää varmistaa muuntojoustavien tilojen saatavuus osana kestävästä kaupunkirakennetta.

MAL-työssä tällä kierroksella jaotellaan tarkemmin erilaista liikennetarvetta aiheuttavat työpaikkatoiminnot ja tarkastellaan niiden sijoittumislogiikkaa sekä vaikutuksia saavutettavuuteen ja liikennetarpeeseen.

Kestävä kaupungistuminen

Liikkumistottumusten ja kuljetusten muutokset

- Mitä asioita **liikkumistottumusten muutoksiin** liittyen on tarpeen ja voidaan haarukoida?
- Mitä **muutoksia** on tapahtunut ja mitä on odotettavissa **2040** asti:
 - työmatkoissa
 - vapaa-ajan liikkumisessa, asioinnissa
 - jakeluliikenteessä ja muissa kuljetuksissa
- Mikä on **jalankulun rooli** liikennejärjestelmässä? Miten ihmisen mittakaava näkyy MAL-suunnittelun tasolla (esim katutila)
- Mikä on **henkilöautoilun merkitys/rooli Helsingin seudulla** (ja sen eri osissa) nyt ja tulevaisuudessa? Yhteiskunnan, liikennejärjestelmän ja yksilön näkökulmat
- **Koronapandemian aiheuttamia murroksia**, esim:
 - Liikkumisen määrän ja suuntautumisen muuttuminen **etätöön selvästi yleistyessä?**
 - **Lähiliikkumisen ja lähikeskusten korostuminen**
- Miten nämä mahdolliset muutokset ja niiden haarukointi vaikuttavat vertailuvaihtoehtoon (Ve0) tai herkkyystarkastelujen muodostamiseen?

Kestävä kaupungistuminen

Maankäytön ja asumisen ilmastovaikutukset ja parhaat sijainnit

- **Asumisella on ilmastovaikutuksia asuntotuotannon, asuntokannan ja asumisen, mm. lämmitysenergian kautta.** MAL-suunnittelussa asumisen haitallisia ilmastovaikutuksia pyritään hillitsemään paitsi asuntotuotannon sijainninsuunnittelun myös asuntotuotannon laadun ja asuntokannan peruskorjausten ohjaamisen kautta.
 - **Asuntotuotannossa keskeistä** on mm. puurakentamisen edistäminen, uudistavan lisärakentamisen sekä tiiviin kerros- ja pientaloasumisen vetovoiman kasvattaminen. Myös esimerkiksi sähköautojen latauspaikat ja riittävä sekä laadukas polkupyörien säilytys lisäävät mahdollisuuksia ekologisempaan elämäntapaan.
 - **Asuntokannan peruskorjauksessa keskeistä** on energiasaneeraukset.
 - **Asumisen myönteisiä ilmastovaikutuksia** on MAL-suunnittelussa mahdollista lisätä mm. kaavoitusta ja maapolitiikkaa ohjaamalla. Ilmasto- ja energiaan liittyvät kriteeristö harkittava kuitenkin tarkkaan; näkökulmasta riippuen vaikutukset voivat olla jopa vastakkaisia.
-
- Miten hiilinieluja ja -varastoja ja luonnon monimuotoisuutta käsitellään ja arvioidaan?
 - Miten ilmastonmuutokseen sopeutuminen huomioidaan?
 - Miten maankäytön ensisijaiset kehittämisalueet määritellään ja niiden vaikutuksia arvioidaan?

Kestävä kaupungistuminen

Taloudellinen kestävyys, rahoitustasot

- Yhteiskunnan näkökulma
 - Mitä eri **talouden kehityssuuntia** voidaan tunnistaa 2040 mennessä?
 - **Yhdyskuntarakenteen** talousvaikutukset?
 - Miten **liikenneinvestointien rahoitus on kehittynyt** ja mitä sen kehityksestä voidaan sanoa tulevaisuudessa huomioiden muut MAL-tilannekuvan kehityssuunnat (aineistona tässä mm. investointien seuranta, MAL-sopimukset, valtion&kuntien talousarviot, sote-muutokset) ?
 - Miten rahoitetaan kasvua? Investointien ja ylläpidon rahoitus, kunta-valtiovastuut, mitä oletetaan, mihin on varaa? Vaikuttavatko rahoitustavat toteutettavuuteen? Julkisten ja yksityisten investointien suhde?
 - Joukkoliikenteen palvelujen rahoitus
- Yksilön, toimijan näkökulma
 - Liikkumisen ja kuljettamisen kokonaisveroaste?
 - **Asumisen hintojen kehitys** suhteessa kotitalouksien varallisuuteen? Mitkä asiat asuinpaikan valinnassa painottuvat?

Yhteiskunta murroksessa

Suunnittelun ja toteutuksen epävarmuus ja riskit (ml. korona)

- **Missä MAL-suunnitteluun vaikuttavissa tekijöissä on eniten epävarmuuksia**, kun mietitään kehityssuuntaa (esim. talous, asumisen, liikkumisen ja työnteon odotukset)? Voidaanko tunnistaa, mitkä nyt nähtävissä olevista merkeistä ovat lyhytaikaisempia ja mitkä mahdollisesti pysyvämpiä?
- **Epävarmuuksia käsitellään** MAL-suunnittelun Ve0:ssa ja suunnitelmaversioiden arvioinnissa erilaisin herkkyystarkasteluin. Epävarmuudet huomioidaan myös määriteltävissä tavoitetasoissa ja mittareissa
- **Miten varmistamme liikennejärjestelmän toimivuuden?** Mitkä tekijät edistävät toimintavarmuutta ja vähentävät haavoittuvuutta? Miten niiden tulisi vaikuttaa suunniteltaviin toimenpiteisiin? Miten vahvasti varaudumme?
- **Miten varmistetaan edellytykset riittävälle asuntotuotannolle ja muille investoinneille** haastavassakin taloustilanteessa?
- **Mitä riskejä liittyy MAL-toimien toteutukseen ja miten niitä vähennetään yhteistyön toimintamalleja kehittämällä?** (tekniseen toteutettavuuteen, yhteistyö- ja vastuunjakomalleihin, kustannuksiin, ehkä jo päätettyjen toimien viivästymiseen)

Yhteiskunta murroksessa

Teknologian kehittyminen, automaatio, datan hyödyntäminen

- **Asumiseen liittyvä teknologia** ja muuntojoustava tila- ja kalustesuunnittelu kehittyy: mitä vaikutuksia tällä on asumisen tarpeisiin tai MAL-suunnittelun toimenpiteisiin?
- Mikä on **MaaS**in rooli liikennejärjestelmässä? Mikä se voisi olla ja mikä sen pitäisi olla? Miten MaaS auttaa saavuttamaan liikennejärjestelmätason yleiset tavoitteet? Mitä liikennejärjestelmätason edellytyksiä MaaS-toimijoille pitäisi asettaa? Miten niitä pitäisi toteuttaa ja kenen toimesta? Mitä julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä tämä edellyttää?
- Seudullinen strateginen **tiekartta liikenteen automaatiosta** (MAL-sopimuksessa sovittu työ)
- Miten **liikennejärjestelmän dataa hyödynnettäisiin paremmin** ja mitkä tulisi olla MAL-työn suosituksia toimenpiteistä? Miten julkisten ja kaupallisten tahojen liikenteen informaatio- ja ohjauspalveluja integroidaan tarkoituksenmukaisesti? MAL 2019 Strategisen datan työn päivitys ja jatko, TMFG/ liikennetiedon ekosysteemit, yhteistoiminnallinen ja vuorovaikutteinen liikenteen hallinta (TM 2.0)

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Alueellinen eriytyminen

- Alueellisen eriytymisen hillintä seudun eri alueiden välillä tunnistettiin keskeiseksi asumisen sisällölliseksi teemaksi jo edellisellä suunnittelukaudella. Tavoitteena on edelleen MAL 2023 -suunnittelukaudella varmistaa, ettei ei-toivottava alueellinen eriytymiskehitys voimistu.
- **Tavoitteena seudulla on asuntokannaltaan monipuoliset asuinalueet ja sitä kautta mahdollisesti myös sosioekonomisesti monipuoliset alueet.** Parhaiten tähän pystytään vaikuttamaan MAL-suunnittelussa asumisen hallintamuotoja ja talo- sekä huoneistotyyppejä alueellisesti sekoittamalla.
- Suunnittelukaudella edelleen tarkastellaan alueellisen eriytymisen kysymystä ja selvitetään, voisiko seudulla **ottaa käyttöön indikaattori alueellisen eriytymisen (ja sen kehityksen) kuvaamiseksi.**

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Hyvinvointivaikutukset ja vaikutusten kohdentuminen

- Tarkastellaan sosiaalisia vaikutuksia ja niiden **jakautumista alueellisesti, ajallisesti ja väestöryhmittäin**. Aikaisempi kehitystyö antaa hyvän pohjan arvioinnin vahvistamiseen sosiaalisten vaikutusten osalta ja mittareiden kehittämiseen arvioinnin tukemiseksi. Muun muassa ilmastonmuutoksen hillintätoimien saralla on tunnistettu tarve arvioida **toimenpiteiden oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoisuutta**.
- Väestöryhmittäistä ja alueellista saavutettavuutta, liikkumisen hintaa ja ulkoisvaikutuksia tarkasteltaessa käsitellään myös **liikenneköyhyyden** teemaa
- Edellisen MAL-suunnittelukierroksen jälkeen sekä **aktiivisen liikkumisen terveyshyötyjen että ilmanlaadun mallinnuksen** saralla on tapahtunut kehitystyötä, jota halutaan hyödyntää myös MAL-suunnitelman vaikutusten arvioinnissa. Vuonna 2021 valmistuva valtakunnallinen liikenneturvallisuusstrategia tukee MAL-suunnittelun **liikenneturvallisuuden arvioinnin kehittämistä**.

Helsingin seutu osana maailmaa

Muutokset väestössä

- **Minkälainen väestörakenne ja väestön ominaisuudet** on 2040 (ja 2060)?
(mm. ikärakenne, väestön monimuotoisuus)
- **Mitä se voi tarkoittaa** liikkumisen tai asumisen näkökulmasta?
- Miten MAL-työssä voidaan esimerkiksi parantaa työperäisen maahanmuuton edellytyksiä ikärakenteen vanhetessa?

Helsingin seutu osana maailmaa

Valtakunnallinen ja kansainvälinen saavutettavuus

- Miten **pandemiat ja etätyön yleistyminen** vaikuttavat pidempiin matkoihin, matkustushalukkuuteen ja -mahdollisuuksiin tulevaisuudessa? Fyysinen vs digitaalinen saavutettavuus. Miten Helsingin seutu on saavutettavissa etänä?
- Miten seudun liikennejärjestelmä kiinnittyy valtakunnallisiin tai kansainvälisiin liikenneyhteyksiin (työssäkäyntialueet, logistiikka, solmupisteet)? Mikä on **MAL-työn rooli** näissä asioissa ja millä toimenpiteillä erityisesti näihin vaikutetaan? EU-tason ratkaisut (rahoitusmahdollisuudet ja säädäntö)?
- Miten arvioidaan vaikutuksia **valtakunnalliseen ja kansainväliseen saavutettavuuteen**?

Helsingin seutu osana maailmaa

Seudun kilpailukyky maailmalla

- **Tehdään benchmark-vertailu pohjoismaisiin kaupunkiseutuihin** (esim. Tukholma, Oslo, Kööpenhamina)
 - Kilpailukyvyn tai tehokkuuden näkökulma MAL-kehikossa? Keskeiset tunnusluvut yhdyskunta- ja elinkeinorakenteesta, liikennejärjestelmän toimivuudesta, joukkoliikenteestä, taloudesta, investoinneista, väestöstä, segregaatiosta, asuntorakentamisesta, kansainvälisestä saavutettavuudesta
 - Vertailu syöttää tietoja vision ja tavoitteiden määrittelyyn kilpailukyvyn näkökulmasta
 - Vertailuun voi palata suunnitelman iteroituessa: kehittykö jokin keskeinen tunnusluku suunnitelman toimenpiteillä oikeaan suuntaan?
- **Kehitetään edelleen taloudellisten vaikutusten** arvioinnin menetelmiä (mm. kilpailukyky ja vetovoima huomioiden)

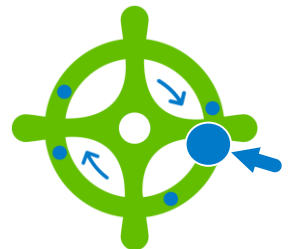

Vaiheet

Nykytila ja kehityssuunnat = MAL-tilannekuva

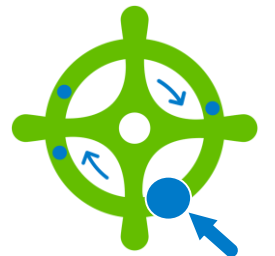
- Tehdään kuvaus nykytilasta ja nähtävissä olevista kehityssuunnista M, A ja L
- Vaihe palvelee vision ja tavoitteiden määrittelyä
- Korona ja sen mukana tulleet epävarmuudet (liikkuva tilannekuva)
- Laaditaan suunnittelulle alustava riskikuvaus suunnitteluympäristöön ja toteutettavuuteen liittyen
- Eri rahoitustasoskenaarioiden hahmottaminen
- Kerätään kaikki tärkeät lähtötiedot (mm. maankäyttöaineistot, väestö- ja työpaikkaskenaariot)
- Vertailuvaihtoehtoon (Ve0) laatiminen
- Aikataulu: 8/2020 –2/2021

Visio, tavoitteet ja mittarit

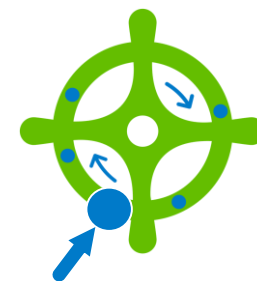
- Luottamushenkilöiden osallistamisen kannalta tärkeä vaihe
 - Edellinen MAL-visio tarvitsee päivitystä ja kirkastamista
 - Tavoitteiden, tavoitetasojen ja mittarien päivitys sekä tavoitteiden priorisointi. Perustuttava tilannekuvaan ja visioon
 - Toimenpideavaruus ja riittävän tarkat tiedot, prosessi keräämiselle
 - Tarvittavat skenaariotarkastelut
 - Vaikutusten arviointiohjelma lausunnoille syksy/2021
-
- Kuntavaalit 4/2021
 - Aikataulu: 1/2021 – 11/2021
 - Päätöksenteko: HSLH, HSYK, KUUMA-jk 11/2021

Luonnosten laatiminen

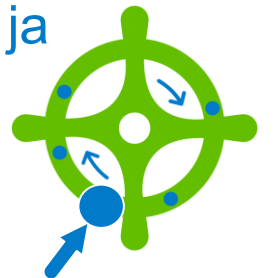
- Tavoitteiden, mittareiden sekä tilannekuvan ja vision pohjalta kerätään toimenpideavaruudesta ensimmäinen luonnos → vuorovaikutus ja huolelliset perustelut!
- Luonnoksen vaikutukset arvioidaan ja iteroidaan 2-3 kertaa. Versioiden välissä:
 - Kehitetään/lisätään niitä toimenpiteitä, jotka vievät tavoitteiden suuntaan
 - Tarkastellaan kriittisemmin niitä toimenpiteitä, jotka vievät tavoitteiden kannalta väärään suuntaan
 - Myös maankäyttöä iteroidaan
- Vuorovaikutus korostuu: yhdessä tehdään parempi luonnos!
- Aikataulu: 11/2021 – 10/2022
- Päätöksenteko: HSLH, HSYK, KUUMA-jk 10/2022 (lähtee lausunnoille kuntiin ja sidosryhmiin)

Liikennejärjestelmäsuunnittelu

- MAL-suunnitelman L-osuus on Helsingin seudun lakisääteinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, joka on samalla Helsingin seudun SUMP (Sustainable Urban Mobility Plan)
- Luonnosvaiheessa L-osuudessa hahmotellaan, koostetaan, vertaillaan ja arvioidaan toimenpiteitä ja toimenpidekokonaisuuksia suhteessa tavoitteisiin. Sisältää mm. verkko- ja palvelutasotarkasteluja, hankkeita, hinnoitteluratkaisuja. Tunnistetaan toimenpiteiden kytkennät toisiinsa ja maankäyttöön.
- **2040** tilanteessa arvioidaan vaikutukset suhteessa Ve0:aan (liikennemalli + muut menetelmät), lisäksi tehdään tarvittavat herkkyystarkastelut. Kokonaisuutta iteroidaan.
- **2060** suunnitellaan eri skenaarioihin sekä eri maankäyttöratkaisuihin sopivat toimenpiteet. Tunnistetaan erityisesti ne, jotka ovat järkeviä kaikissa skenaarioissa, ja mitä pitää tehdä 2040 mennessä.
- Priorisoidaan ja aikataulutetaan toimenpiteet 12 vuoden aikajaksolle siten, että tavoitteet saavutetaan toteutuskelpoisella kokonaisuudella.

Yksittäisten hankkeiden ja toimenpiteiden arviointi

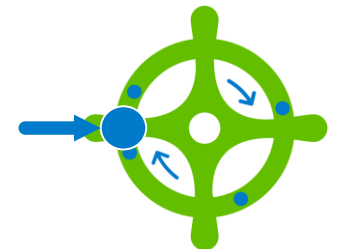
- MAL-suunnitelma koostuu suuresta joukosta yksittäisiä toimenpiteitä ja hankkeita, ja näiden systemaattinen arviointi yhdessä sovitulla tavalla on tärkeä osa suunnittelun avoimuutta ja tasapuolisuutta
- Hankkeista ja toimenpiteistä kerätään riittävän ajoissa kaikki keskeiset tiedot
- Yksittäisten hankkeiden ja toimenpiteiden **"toimenpideavaruus"** kootaan yhdessä siten, että hankkeita ja niiden arviointia käsitellään yhteisessä tilaisuudessa sekä kuntakierroksilla ja valtio-osapuolen kanssa
- Hankkeiden ja toimenpiteiden **lähtötietokuvaukset kerätään kesään 2021 mennessä.**
- Jos liikennehankkeiden mallikuvauksia ei ennestään ole laadittu, tarvitaan niiden tarkemmalle mallikoodaukselle vaikutusarviointia ja hankkeiden keskinäistä, yhteismitallista vertailua varten aikaa
- **Ensimmäisessä suunnitelmaluonnoksessa (loppuvuosi 2021) voi olla pääosin vain kesään 2021 mennessä tulleita hankkeita ja toimenpiteitä,** mutta seuraaviin iterointikierrokseen on mahdollista tuoda uusia ideoita
- Hankearviointitietoja hyödynnetään aina kun se on mahdollista
- Erotetaan selkeästi määritetyt hankkeet ja toimenpiteet sekä erilaiset selvitystarpeet erikseen.
- Epävarmuudet kirjataan selvästi ylös

Luonnoksesta suunnitelmaksi

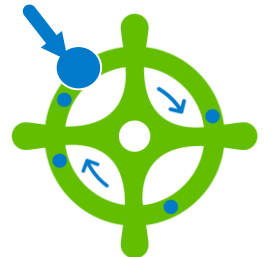
- MAL-suunnitelmaluonnos valmistuu 10/2022 ja lähtee silloin lausunnoille ja kannanotoille kuntiin ja eri sidosryhmille
- Suunnitelmaluonnos muokataan lopulliseksi suunnitelmaksi ja sen vaikutukset arvioidaan
 - Tulkinnat lausunnoista (mitä muutetaan), vaikutustenarvioinnin ja vuorovaikutuksen välivaiheet, päätöksentekoon menevän version vaikutusten arviointi
- Lausuntovaiheen jälkeen täydennetty suunnitelma käsitellään 2-4/2023 päätöksentekokelelimissä ja lähetetään kuntien valtuustokäsittelyihin

MAL-sopimus

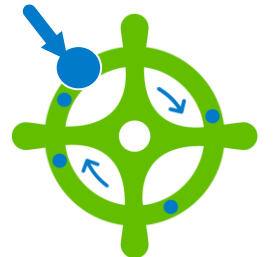
- Voimassa olevan MAL-sopimuksen 2020-2031 mukaan sopimuksen tarkastelu ja täsmentäminen tehdään eduskuntavaalikausittain (seuraavat vaalit 2023 keväällä)
- Hyväksytty MAL 2023 -suunnitelma antaa lähtökohdat MAL-sopimuksen täsmentämiselle
- MAL-sopimusvaiheessa ja koko MAL-prosessin aikana on tärkeää keskustelu valtakunnallisten prosessien, kuten valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa. Myös se on tarkoitus päivittää seuraavalla eduskuntavaalikaudella

Jälkiarviointi ja seuranta

- Suunnitelman valmistumisen jälkeen tehdään prosessin jälkiarviointi
 - Arvioidaan suunnitteluprosessia
 - Arvioidaan MAL-sopimusneuvotteluprosessia sen päätyttyä
- Seuranta tehdään sekä MAL-sopimuksesta että MAL-suunnitelman toimenpiteistä
- Suunnittelun aikana muodostetaan suunnitelman seurannalle prosessi
- Jälkiarviointia ja seuranta hyödynnetään rullaavassa prosessissa
- Aikataulu: 5/2023 →

Valmisteluryhmien kokoonpanot

Ryhmien kokoonpanot

MAL-projektiryhmä

15.12.2020

Puheenjohtaja: Sini Puntanen, HSL

Maankäyttöryhmän pj: Heikki Salmikivi, Helsinki

Asumisen ryhmän pj: Tomi Henriksson, Vantaa

Maankäyttöryhmän sihteeri: Asta Tirkkonen, Espoo

Asumisen ryhmän sihteeri: Riikka Karjalainen, Helsinki

Liikenne, sihteeri: Heikki Palomäki, HSL

M KUUMA: Anita Pihala, Nurmijärvi (Varajäsen Tero Luomajärvi, Kirkkonummi)

A KUUMA: Mari Karsio, Järvenpää (Varajäsen Katriina Ahokas, Nurmijärvi)

L PKS: Reetta Putkonen, Helsinki (Varajäsen: Samuel Tuovinen, Espoo)

L KUUMA: Henrik Helenius, KUUMA-seutu liikelaitos (Varajäsen Timi Veikkolainen, Järvenpää)

MA valtio: Kaisa Mäkelä, YM (Varajäsen Petteri Katajisto, YM)

Väylävirasto: Aimo Huhdanmäki (Varajäsen Jukka Peura)

Traficom: Taru Pakkanen (Varajäsen Laura Langer)

Uudenmaan ELY-keskus: Maija Stenvall (Varajäsen Johanna Järvinen)

Uudenmaan liitto: Ilona Mansikka, Uudenmaan liitto (Varajäsen Heini Peltonen)

MAL-neuvottelukunnan sihteeri: Mari Randell, Helsinki

Maankäyttöryhmän sihteeri: Kristiina Rinkinen, Espoo

Liikennejärjestelmäsuunnitteluryhmän päällikkö: Aarno Kononen, HSL

Vaikutusten arvioinnin ja seurannan ryhmä

Reetta Koskela, HSL
Maankäyttöryhmästä:

Laura Malm-Grönroos, Espoo

Juha Niemelä, Helsinki

Martta Pirttioja, Järvenpää

Tanja Lamminmäki, Uudenmaan liitto

Asumisen ryhmästä:

Katriina Ahokas, Nurmijärvi

Riikka Karjalainen, Helsinki

Liikenne:

Henrik Helenius, Kuuma-seutu

Maija Stenvall, ELY

Heikki Palomäki, HSL

Jens West, HSL

Lauri Vuorio, HSL

Hanna Eriksson, tiedoksi

Aarno Kononen, tiedoksi

Lisäksi

Vilja Tähtinen, HSY, (tilanteen mukaan)

Anu Kousa, HSY, (tilanteen mukaan)

Vuorovaikutuksen ryhmä

Hanna Eriksson, HSL

Kristiina Rinkinen, M-ryhmä

Asta Tirkkonen, M-ryhmä

Riikka Karjalainen, A-ryhmä

Heikki Palomäki, HSL

MA-lisäresurssihenkilö

Ryhmien kokoonpanot

Maankäyttöryhmä

15.12.2020

Jäsenet:

Heikki Salmikivi	Helsinki, pj
Kristiina Rinkinen	Espoo, siht.
Asta Tirkkonen	Espoo, siht.
Essi Leino	Espoo
Pasi Rajala	Helsinki
Hannele Selin	Järvenpää
Marko Lassila	Kauniainen
Emmi Malin	Kerava
Tero Luomajärvi	Kirkkonummi
Anita Pihala	Nurmijärvi
Vesa Gummerus	Mäntsälä
Hannu Haukkasalo	Pornainen
Jarkko Lyytinen	Sipoo
Henna Lindström	Tuusula
Mari Siivola	Vantaa
Miia Ketonen	Vihti
Brita Dahlqvist-Solin	ELY
Heikki Palomäki	HSL
Ilona Mansikka	UML

Varajäsenet/tiedoksi:

Juha Hiltula	Espoo
Juha Niemelä	Helsinki
Marko Kankare	Hyvinkää
Hannu Lindqvist	Hyvinkää
Anitta Ojanen	Hyvinkää
Martta Pirttioja	Järvenpää
Pia Sjöroos	Kerava
Simon Store	Kirkkonummi
Katri Backman	Nurmijärvi
Mika Ahonen	Mäntsälä
Antti Ikonen	Pornainen
Suvi Kaski	Sipoo
Asko Honkanen	Tuusula
Eeva-Maria Niemi	Vantaa
Jani Arponen	Vihti
Aarno Kononen	HSL
Reetta Koskela	HSL
Lauri Vuorio	HSL
Riikka Karjalainen	Helsinki
Mari Randell	Helsinki
Tomi Henriksson	Vantaa

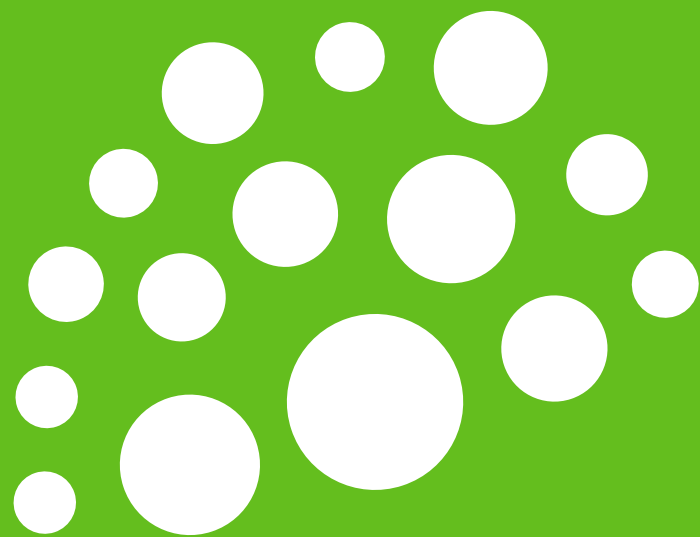
Asumisen ryhmä

Jäsenet:

Tomi Henriksson	Vantaa, pj
Riikka Karjalainen	Helsinki, siht
Mari Randell	Helsinki
Anne Savolainen	Espoo
Marko Lassila	Kauniainen
Tiina Hartman	Kerava
Mari Karsio	Järvenpää
Hannu Lindqvist	Hyvinkää
Otso Kärkkäinen	Kirkkonummi
Kristiina Salo	Tuusula
Katriina Ahokas	Nurmijärvi
Petra Ståhl	Vihti
Rauni Ohvo	Mäntsälä
Seija Marttila	Pornainen
Suvi Kaski	Sipoo
Aarno Kononen	HSL
Lauri Vuorio	HSL
Anna-Maria Kotala	HSY
Mariikka Manninen	UML

Varajäsenet/tiedoksi:

Heikki Salmikivi	Helsinki
Timo Meuronen	Helsinki
Merja Liski	Helsinki
Aki Välimäki	Espoo
Kristiina Rinkinen	Espoo
Asta Tirkkonen	Espoo
Marianna Harju	Kauniainen
Marko Kankare	Hyvinkää
Anna-Kaisa Kauppinen	Kirkkonummi
Henna Lindström	Tuusula
Mika Kukkula	Vihti
Mika Ahonen	Mäntsälä
Heikki Palomäki	HSL
Aila Elo	UML
Merja Vikman-Kanerva	UML

MAL
2023